

POPIS VZDĚLÁVACÍHO MODULU
A. VSTUPNÍ ČÁST
1. Název: Současná literatura a další druhy umění I
2. Kód:
3. Kategorie/obor vzdělání: 78-42-M/08 Lyceum
4. Typ vyučovací jednotky: vzdělávací modul
4. Délka výuky – doporučený počet vyučovacích hodin: 16 hodin
5. Platnost: 1. 9. 2025 Zpracovatelský tým: František Brož, NPI
6. Vstupní předpoklady: očekávané výsledky učení dle RVP ZV
Doporučené umístění v učebním plánu: 1. ročník, kontinuální/bloková výuka
B. JÁDRO VYUČOVACÍ JEDNOTKY
1. Charakteristika Základním smyslem modulu je práce se současnou literární a uměleckou produkcí vzhledem k jejímu potenciálu vést žáky k nahlížení na literaturu nikoli pouze ve smyslu časem prověřeného kánonu, ale zejména jako na živý organismus, který reflektuje minulé i současné dění v lidské společnosti. Modul je směřován k osvojení dovednosti rozlišení a srovnání charakteristických rysů různých druhů umění (výtvarné umění, performativní umění, literatura aj.) posledních desetiletí. Základním principem je rozvíjení čtenářských dovedností ve směru rozeznání uměleckých a neuměleckých textů a jejich porovnání, porozumění uměleckým textům a jejich interpretace. Podstatné je osvojení dovedností souvisejících s textovou návazností a strukturou literárního textu. Předmětem modulu jsou témata textu, jednotlivé motivy, tropy a figury, jazykové prostředky napříč jazykovými vrstvami. Žáci jsou vedeni k vyjádření vlastního názoru na umělecké dílo, jeho hodnocení a k argumentační obhajobě těchto názorů a hodnocení. Pozornost je věnována také přímému kontaktu žáků s kulturním prostředím (výstavy, koncerty, divadelní představení, exkurze, besedy s umělci, návštěvy kulturních památek), vedení k porozumění obsahu pojmů kultura, užitě umění, užitá tvorba, k orientaci v nabídce kulturních institucí (zejména v regionu) a rozvíjení kulturního a společenského vystupování. Na tento modul navazuje modul Současná literatura a další druhy umění II, doporučený k zařazení do 4. ročníku. Meziročníkové rozložení vzdělávacího obsahu obou modulů je v kompetenci vyučujících v souladu se vzdělávacím záměrem školy. 2. Očekávané výsledky učení včetně indikátorů čte s porozuměním současná literární díla - vyvozuje z přečteného literárního textu významy relevantní pro sebe či pro aktuální společenskou situaci; - volí způsob čtení adekvátní čtenému textu i vlastnímu čtenářskému záměru; - nalézá podstatné otázky, které si lze nad literárním textem položit, a to i v kulturních souvislostech; - udržuje při četbě soustavné soustředění a pozornost a zaměřuje se souběžně na různé aspekty literárního textu; sleduje vlastní čtení a případně upravuje své čtenářské postupy - nahlíží své způsoby čtení a zhodnocuje jejich přínos a efektivitu pro daný čtenářský záměr; - rozšiřuje aktivně svůj repertoár čtenářských strategií; - reflektuje svou čtenářskou perspektivu a své čtenářské asociace a zhodnocuje jejich relevanci pro daný literární text; - vyhodnocuje vlastní čtenářské prožitky; sdílí svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek jasně a argumentovaně

- vyjádří svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek rozmanitými způsoby (od prostého sdělení po tvořivé či umělecké sebevyjádření) a volí způsob adekvátní dílu i komunikační situaci;
- argumentuje a naslouchá argumentům ostatních čtenářů / diváků / posluchačů ve prospěch rozvíjení diskuse nad literárním nebo jiným uměleckým dílem;

vybere si k četbě, poslechu nebo zhlédnutí umělecké dílo z běžné tržní nabídky na základě vlastních preferencí a motivací

- uplatňuje vodítka vlastní čtenářské zkušenosti k orientaci v současné nabídce knižního trhu;
- vytváří systematicky a dlouhodobě svůj repertoár čtenářské zkušenosti směrem k poznání různosti žánrů a podob literárních textů;
- vytváří systematicky a dlouhodobě svůj repertoár zkušeností směrem k poznání rozmanitosti projevů dalších oblastí umění;
- využívá techniky uměleckého či informativního psaní k vytváření vlastních čtenářských záznamů;

formuluje či tvořivě vyjádří své porozumění smyslu vybraných literárních a dalších uměleckých děl

- reflektuje a cíleně rozšiřuje či prohlubuje vlastní perspektivu, kterou nahlíží na literární texty a další projevy umění;
- zvažuje při čtení možné podoby náhledu čtenářů z období vzniku literárního textu, zaujímá jejich perspektivu;
- dokládá své poznatky o významu dílčích motivů i celého textu o relevantní textové pasáži a prostředky;
- pojmenovává a textem odůvodňuje možné efekty, které text (nebo projevy dalších druhů umění) ve čtenářích (příjemcích) vyvolávají;
- využívá k porozumění literárnímu textu kontrast či paralelu s jiným textem, uměleckým dílem či adaptací;
- reflektuje limity a interpretační charakter překladů cizojazyčné literatury, zejm. poezie;

využívá poznatky o historickém, kulturním a žánrovém kontextu konkrétního literárního díla k jeho porozumění a tvořivým transpozicím

- identifikuje potřebu kontextuálního zakotvení na úrovni jednotlivých výrazů, dílčích motivů či obrazů i celku textu;
- dohledává v důvěryhodných a dostupných zdrojích potřebné kontextuální informace;
- identifikuje texty vhodné ke srovnávání a ze srovnání vybraných textů vyvozuje poznatky umožňující jejich porozumění;
- rozezná v textu podstatné intertextuální odkazy a vysvětlí jejich efekt;

vyvozuje účinek a smysl literárního textu z porozumění jeho základním mechanismům

- rozpoznává odlišné kompoziční postupy a principy a vysvětlí účinky konkrétní stavby textu;
- rozlišuje fakticky i funkčně různé subjekty díla (postavy, vypravěče či mluvčí, implikovaného autora, modelového čtenáře apod.)

3. Podpora rozvoje klíčových kompetencí a základních gramotností

- ZG čtenářská a pisatelská,
- KK kulturní, komunikační, k učení, k řešení problémů, k podnikavosti a pracovní, digitální

4. Obsah vzdělávání

Obsahem modulu je vedení žáků k vnímání vztahů výsledků tvůrčí činnosti umělců (text, obraz, fotografie, hudební skladba, stavba, divadelní představení, užité umění atp.) k různým kontextům. Obsahovými tématy modulu jsou zejména:

- umělecké dílo a jeho působení na čtenáře (diváka, posluchače);
- výstavba uměleckého díla, zejména textu;
- hlavní téma;
- motivy;
- umělecké a jazykové výrazové prostředky;
- kulturní a společenský kontext;
- interpretace uměleckého díla;
- orientace v současné umělecké, zejména literární produkci;
- vybraná díla současné české i světové literatury

5. Vzdělávací strategie

- práce s digitálními materiály a odbornou literaturou;
- práce s reálnými výsledky činnosti umělců, zejména literárními texty a ukázkami z nich;
- práce s videoukázkami i tištěnými materiály znázorňujícími charakteristické rysy různých druhů umění a uměleckých směrů;
- práce s tištěnými i elektronickými ukázkami interpretace uměleckých děl;
- tvorba vlastního projevu žáka s akcentem na vyjádření názoru na umělecké dílo, zejména literární text;
- řešení pracovních listů s ukázkami;
- řešení souborů úloh
- vedení individuálních čtenářských portfolio;
- řízená prezentace přečtených děl z hlediska žákovských dojmů a postřehů z četby s řízenou diskusí;
- výukové postupy vedoucí k osvojení základních pojmů z oblasti kultury (kultura, národnostní kultura, společenská kultura, kultura bydlení, kultura odívání, lidové umění, užitá tvorba, ochrana kulturních hodnot, reklama a její vliv na životní styl člověka) s využitím různých tištěných i elektronických zdrojů informací;
- exkurze po památkách regionu s následným vyhodnocením (pomocí krátké zprávy, popř. ověření jednoduchým testem, pracovním listem);
- návštěva divadelního představení, filmu, koncertu, výstavy... a vyhodnocení formou besedy, včetně hodnocení společenského chování;
- samostatná / skupinová projektová práce s tematikou současné literatury s prezentací (např. reflexe 50. let 20. století v současné literatuře; úvod do studia díla konkrétního autora; historický román v současné španělské literatuře; současní básníci vybraného regionu; nové dramatizace Shakespeareových her v našich divadlech; co víme o současné literatuře našich sousedů - anketa na vybraném vzorku respondentů; recenze / kritika výstavy současného umělce, divadelního/filmového představení; porovnání literárního díla s jeho divadelním/filmovým zpracováním...);
- téma projektu stanovuje vyučující, nebo schvaluje žákův výběr tématu

C. VÝSTUPNÍ ČÁST

1. Způsob ověřování dosažených výsledků	max. počet bodů	2. Kritéria hodnocení	váha
Průběžné - řešení (standardizovaných) písemných testových úloh - psaní kratších textů podle zadání	100	porozumění problematice vybraných obsahových kapitol modulu	20 %
Sumativní - samostatný/skupinový výstup ve formě projektu nebo jiného zpracování s prezentací	100	kompetence kulturní, komunikační – prezentační, k podnikavosti a pracovní; aktivní přístup a podíl na realizaci, řízení realizace výstupu	70 %
Reflexe - zpětnovazebný rozhovor s učitelem a spolužáky o výsledcích učení	100	reflexe zkušenosti: aktivní účast na reflexi	10 %

Závěrečné hodnocení modulu je váženým průměrem hodnocení z jednotlivých způsobů - částí ověřování. Žák prospěl, jestliže získal alespoň 40 bodů z průběžného a 40 bodů ze sumativního hodnocení. Přepočet váženého průměru na známky:

85–100	1
70–84	2
55–69	3
40–54	4
0–39	5

3. Doporučená studijní literatura, odkazy na ilustrační zdroje

<https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?stranka=2&q=%C4%8Desk%C3%A1+literatura+21.+stolet%C3%AD&stufen=stredni-skola&tab=video>;
<https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?q=sv%C4%9Btov%C3%A1+literatura+21.+stolet%C3%AD&tab=video>

4. Poznámky